

HANDLINGSPLAN

MOT HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

CENTERPARTIET I UPPSALA KOMMUN

2019

NÄRODLAD
POLITIK

Centerpartiet

UPPSALA

Förord

Alla människors lika rätt och värde är grunden för Centerpartiets politik. Vi tror på varje människas rätt och förmåga att själv forma sin egen framtid. En människas frihet får aldrig medföra att andra människors frihet beskärs. Det är därför vi försvarar alla människors frihet från förmynderi och påtvingad kollektivism, oavsett vem som står för förtrycket.

Tyvärr ser vi med all tydlighet att alla uppsalabor inte tillåts göra egna livsval. Många lever under hedersrelaterat våld och förtryck (HRV&F). Hedersförtryck kännetecknas av en stark kontroll och begränsningar av framför allt unga individers livsutrymme. Denna kontroll är kollektivt sanktionerad och den enskilda individens vilja, behov och intressen är underordnade familjens och släktens normer och värderingar

Därför är vi stolta att kunna presentera denna handlingsplan för att gå från ord till handling. Vi är stolta över det arbete som ett stort antal centerpartister lagt ner under det senaste halvåret för att skapa innehållet i handlingsplanen.

Tack till Steffen Weckner som lett arbetsgruppen.

Uppsala 2019-11-16

Unn Harsem, ordförande Centerpartiet Uppsala kommun
Jonas Petersson, gruppledare Centerpartiet Uppsala kommunfullmäktige

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Handlingsplanens syfte och mål	3
3	Kunskap är en nyckel till förändring	4
4	Kvalitetssäkrade rutiner skapar trygghet.....	6
5	Mottagande av nyanlända och ensamkommande barn	8
6	Samverkan	9
7	Fortsatt läsning och inspiration	10

1 Inledning

Centerpartiets utgångspunkt är att alla människor ska ha samma rätt till frihet och samma möjligheter att uppnå sina livsdrömmar. Att få leva sitt liv efter sin egen vilja, att älska den en vill och att inte hindras i sina livsval är rättigheter som måste gälla alla oberoende av exempelvis kön, sexuell läggning, kulturellt, religiöst eller etniskt ursprung.

Möjligheter, skyldigheter och rättigheter ska ovillkorligen vara lika för alla. Samhället får aldrig ge vika från grundläggande demokratiska värderingar eller svika de mest utsatta i samhället.

Centerpartiet vill fortsätta att utveckla arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Som avstamp i arbetet finns en hel del underlag att ta del av. Länsstyrelsen i Östergötland har ett särskilt uppdrag från regeringen och har samlat mycket material. Dessutom finns en undersökning som Länsstyrelsen i Uppsala län har genomfört av Uppsala kommuns arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck¹ och en kartläggning av förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga i Uppsala.²

Centerpartiet anser att det är dags att gå till handling. Det krävs krafttag för att motverka och eliminera hedersförtrycket. Barn och ungdomar ska skyddas från att växa upp i hedersrelaterat våld eller förtryck. Kvinnor och män som lever i hederskontext ska få stöd och hjälp för att kunna bryta gamla mönster. Bekämpningen av hedersrelaterad kriminalitet måste prioriteras. Uppsala får aldrig lämna någon utanför.

2 Handlingsplanens syfte och mål

Syftet med denna handlingsplan är att på kommunal nivå fokuserat arbeta för att säkerställa alla Uppsalabors mänskliga fri- och rättigheter och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck (HRV&F).

Detta är en lokal handlingsplan för Uppsala kommun som kompletterar Centerpartiets nationella arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck behöver bedrivas kraftfullt redan idag men också långsiktigt och uthålligt.

---

¹ Socialtjänstens arbete med hedersrelaterat våld och förtryck, kunskap och handlingsberedskap inom socialtjänsten i Uppsala kommun

² UNG 018, En kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga i Uppsala

3 Kunskap är en nyckel till förändring

Med kunskap och medvetenhet blir det enklare att identifiera, hantera och bekämpa hedersförtrycket. Utan en god kunskapsbas finns risk för felbedömningar med svåra konsekvenser för berörda individer. Med en god kunskapsbas kommer också goda idéer och nya arbetssätt att utvecklas.

Därför vill vi:

1. Att Uppsala kommun ska ta fram en strategi och en handlingsplan specifikt mot hedersrelaterat våld och förtryck (HRV&F). Strategin ska ta avstamp i människors rätt till frihet från förtryck, de mänskliga rättigheterna och svensk lag. Handlingsplanen ska omfatta både insatser till personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck och insatser för personer som utsätter andra för den här typen av våld och förtryck.
2. Att Uppsala kommun ska upprätta ett kommunalt HRV&F-kompetensteam med uppgift att stödja andra yrkeskategorier som kommer i kontakt med HRV&F. Kompetensteamet ska ansvara för:
  - 2.1. Att tillhandahålla stöd och vägledning för yrkeskategorier som kommer i kontakt med HRV&F.
  - 2.2. Att organisera utbildningsinsatser och information för övrig personal som jobbar mot kommunens invånare och tillhandahålla stöd och vägledning för yrkeskategorier som kommer i kontakt med HRV&F. Även personal i fristående skolor och förskolor ska vara välkomna vid dessa utbildningar.
  - 2.3. Att samordna arbetet med att utveckla, utvärdera och kvalitetssäkra rutiner för bekämpning av HRV&F inklusive metoder för förebyggande insatser, akuta insatser och metoder för att nå förövare och hur dessa kan stödjas i att bryta hedersmönster.
  - 2.4. Att samla kunskap kring både flickors och kvinnors och pojkar och mäns situationsamt HBTQ-personers och personer med funktionsvariationers särskilda utsatthet.
  - 2.5. Att bistå med kvalitetssäkring av rutiner kopplat till forskning och beprövad erfarenhet.
3. Att ett kommunalt kompetenslyft ska genomföras riktat till all personal inom förskola och skola, elevhälsa, Råd & stöd, Uppsala ungdomsjour, ungdomsmottagningar, familjecentraler, kultur- och fritidsverksamhet, bibliotek, kommunala förvaltningar samt för chefer och politiskt förtroendevalda.
4. Att Uppsala kommuns socialtjänstpersonal årligen ska vidareutbildas för att bibehålla och stärka kompetensen om HRV&F samt lagstiftning och dess tillämpning.
5. Att Uppsala kommun skol- och fritidspersonal årligen ska vidareutbildas för att bibehålla och stärka kompetensen om HRV&F.
6. Att alla kommunala förskolor regelbundet ska arbeta med att stärka barnens kunskap om demokratiska principer, rätten till kroppslig integritet och barns rättigheter.
7. Att alla kommunala låg- och mellanstadieskolor ska som ett led i undervisningen årligen genomföra temadagar, eller motsvarande, om mänskliga rättigheter och barns rätt, där frågor kring hedersrelaterat våld och förtryck tas upp. Demokratiska värden, jämställdhet och etiska, kulturella och religiösa normer ska diskuteras. Frågor om hederskultur och om könsstympling, tvångs- och barnvigsisar och könssegregering, föräldrans ansvar, relationer och sexualitet, den

individuella friheten och barns rättigheter ska belysas. Arbetet ska anpassas till barnens utveckling.

8. Att alla kommunala högstadieskolor ska som ett komplement till sex och samlevnadsundervisningen utbilda eleverna specifikt om hedersrelaterat våld och förtryck. Alla ungdomar i Uppsalas kommunala skolor ska få kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, dess uppkomstmekanismer och om hur man kan söka hjälp. Vidare ska demokratiska värden, jämställdhet och etiska, kulturella och religiösa normer diskuteras. Frågor om hederskultur och om könsstämpning, tvångs- och barnvigslar och könssegregering, föräldraansvar, relationer och sexualitet, allas rätt till kroppslig integritet och den individuella friheten ska belysas.

4 Kvalitetssäkrade rutiner skapar trygghet

Specifika och standardiserade rutiner är grunden för att systematiskt utvärdera och förbättra arbetsmetoder med syfte att ge bästa möjliga stöd och hjälp till personer som lider under hedersrelaterat våld och förtryck.

Socialtjänstens vanliga rutiner kan i vissa fall skada personer som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Här är inte minst kontakten med föräldrar en känslig fråga. Ett annat exempel avseende det specifika i en hedersproblematik jämfört med annat våld och förtryck, är svårigheten att tillämpa närståendeplaceringar – här är det centralt att ha en tydlig bild av familjestruktur för att kunna göra en korrekt riskbedömning³. Specifika rutiner skapar trygghet för personal såväl som utsatta.

Därför vill vi:

1. Att Uppsala kommun ska ta fram kvalitetssäkrade och specifika rutiner för socialtjänstpersonal som omfattar metoder för att identifiera och hantera hedersrelaterat våld och förtryck. Dessa ska omfatta, men inte begränsas till:
  - 1.1. Checklistor med frågor att ställa och signaler att tyda som indikerar att en person är drabbad av hedersproblematik.
  - 1.2. Krav på att alltid göra en förhandsbedömning av skyddsbehovet vid misstanke om hedersförtryck innan beslut fattas om att inleda en utredning.
  - 1.3. Att noga överväga om barn ska omhändertas om det hedersrelaterade våldet och förtrycket motiverar detta. T.ex. vid risk för könsstympning, tvångsäktenskap eller annat våld.
2. Att alla Uppsalas kommunala skolor ska ta fram kvalitetssäkrade och specifika handlingsplaner mot hedersförtryck. En hantering på skolan som bygger på normala rutiner i elevvårdsärenden, t.ex. tidig kontakt med föräldrarna, i vissa fall kan skada dessa elever. Handlingsplanerna ska innehålla, men inte begränsas till:
  - 2.1. Checklistor med frågor att ställa och signaler att tyda för att ta reda på om eleven är drabbad av hedersproblematik.
  - 2.2. Akuta insatser för elever som inte får delta i undervisning, t.ex. sex och samlevnad, idrott eller skolutflykter.
  - 2.3. Arbetssätt för att förbättra relationen till föräldrarna i syfte att tidigt förebygga HRV&F.
  - 2.4. Checklista för bemötande av flickor som är könsstympade och tillvägagångssätt vid kännedom, eller misstanke om, att en flicka är eller riskerar att bli könsstympad.
  - 2.5. Checklista för bemötande av elever som visar tecken på oro inför semesterresor med familjen, lov eller som på uttrycker oro för tvångsäktenskap. Tillvägagångssätt vid kännedom eller misstanke om att en elev riskerar att bli bortgift.
  - 2.6. Åtgärder om en elev försvinner från skolan t.ex. efter ett lov.
  - 2.7. Rutiner för orosanmälan till socialtjänsten, bland annat vem som ska stå för anmälan.
3. Att Uppsala kommun ska ta fram kvalitetssäkrade och specifika rutiner för personal som kommer i kontakt med barn och ungdomar (t.ex. personal inom förskola och skola, elevhälsa,

---

³ Enligt Våld i hederns namn – Handbok för skola och socialtjänst om skyldigheten att se och hjälpa utsatta

ungdomsmottagningar, familjecentraler, HVB-hem, kultur- och fritidsverksamhet, idrottsverksamheter, bibliotek och liknande). Dessa rutiner ska innehålla, men inte begränsas till:

- 3.1. Att orosanmälning till kommunens socialtjänst ska göras så snart hedersrelaterat våld och förtryck mot unga kan misstänkas.
- 3.2. Att polisanmälan alltid ska göras av misstänkta brott av hedersrelaterad karaktär.
4. Att Uppsala kommun ska ta fram åtgärdsprogram i syfte att hindra att unga förs utomlands där det kan misstänkas att resan ska företas för att genomföra könsstympning, tvångs- eller barnäktenskap. Åtgärdsprogrammet ska också innefatta de åtgärder som ska vidtas för att stödja och hjälpa de barn som förts utomlands i sådant syfte.
5. Att Uppsala kommun ska föra statistik över orosanmälningar, kring hedersfrågor, så att utvecklingen på området kan följas och ge erfarenheter i det fortsatta arbetet.
6. Att Uppsala kommun ska erbjuda stöd och skyddad boende när behov av det uppstår på grund av hedersrelaterat våld och förtryck.
7. Att Uppsala kommun ska ta fram ett stöd- och åtgärdsprogram för de som vill bryta den hederspräglade kulturen.
8. Att Uppsala kommun ska verka för att Polisen i Uppsala tar fram statistiska uppgifter om anmälningar avseende brott med inslag av hedersrelaterat våld och förtryck. Uppgifterna ska fortlöpande delges kommunen.

5 Mottagande av nyanlända och ensamkommande barn

Nyanländ är en person som har mottagits inom ramen för kommunens flyktingmottagande och ingår i etableringslagen. Samtliga har uppehållstillstånd när de bosätter sig i kommunen. Under de närmsta 24 månaderna räknas personen som nyanländ och ingår i den så kallade etableringslagen.

Kommunen ansvarar för att erbjuda samhällsorientering, SFI, socialt stöd, vuxenutbildning, skola och barnomsorg för nyanlända.

Den som är omyndig och söker eller har fått asyl i ett land utan att ha vårdnadshavare tillgängliga i mottagarlandet benämns ensamkommande.

Vi vill:

1. Att Uppsala kommun inom ramen för den samhällsorientering som ska tillhandahållas nyanlända särskild genomför studiecirkel, informationsträffar eller motsvarande där traditioner och livsstil kopplat till familjeliv tas upp och diskuteras. Här ska föräldrarollens ansvar, befogenheter och begränsningar diskuteras. Information ska samtidigt lämnas bl.a. om svensk lag, demokratiska värden och jämställdhet. På träffarna ska bland annat alla människors rätt till frihet, förbud mot barnaga, våld mot kvinnor, våldtäkt inom och utanför äktenskapet, förbud mot äktenskapstvång, könsstympning och vad det innebär att vara myndig avhandlas. Genomgången bör också omfatta hedersrelaterat våld och förtryck och om hur man kan söka hjälp.
2. Att Uppsala kommun ska säkerställa att det finns särskilda boenden (HVB) för ensamkommande flickor.
3. Att Uppsala kommun ska genomföra särskilda utbildningsinsatser för ensamkommande t.ex. i form av studiecirkel på HVB eller motsvarande. Här ska könsroller, traditioner och livsstil tas upp och diskuteras samt alla människors rätt till frihet, förbud mot barnaga, våld mot kvinnor, våldtäkt inom och utanför äktenskapet, förbud mot äktenskapstvång, könsstympning och vad det innebär att vara myndig i Sverige. Information ska samtidigt lämnas bl.a. om svensk lag, demokratiska värden och jämställdhet. Genomgången bör också omfatta hedersrelaterat våld och förtryck, dess uppkomstmekanismer och om hur man kan söka hjälp. De mänskliga rättigheterna och barnperspektivet ska utgöra grund för utbildningen.

6 Samverkan

Samverkan mellan samhällets olika aktörer är en viktig del i det enskilda stödarbetet för de som lever i en hederskultur. Samverkan över organisationsgränser utgör också en betydelsefull del i det förebyggande arbetet. Aktörer att ta i beaktan är t.ex. socialtjänst, skola, invandrarorganisationer, församlingar, frivilligorganisationer, ideella föreningar, Rädda barnen, Bris, Tris, GAPF, RFSU, Röda Korset, Polisen, kvinno- tjej- och mansjourer, hälso- och sjukvård inklusive barn- och ungdomspsykiatri osv.

Därför vill vi:

1. Att frivilligorganisationer och föreningar som deltar i arbete som syftar till att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck ska stödjas. Lokala kvinno- och HBTQ-rörelser bör få stöd och uppmuntran för att de kan vara viktiga forum för utsatta personer.
2. Att Uppsala kommun endast ska ge bidrag till organisationer som respekterar demokratiska principer. Kommunens uppföljning och granskning av hur utbetalade medel används och hur väl mottagare lever upp till de beskrivningar som angivits i ansökan ska förbättras.
3. Att Uppsala kommun ska stärka samverkan med Region Uppsala så att förebyggande och avhjälpande insatser kan samordnas mellan till exempel BVC och förskola, mödravård och socialtjänst osv.
4. Att Uppsala kommun ska ta fram samverkansrutiner mellan skola och socialtjänst med en tydlig roll- och ansvarsfördelning.
5. Att Uppsala kommun ska verka för att etablera och underhålla löpande kontakt med polisen. Samverkansrutiner kring t.ex. när och hur polisen kan medverka till stöd för kommuninvånare som är utsatta för hedersförtryck kan vara till stor nytta.
6. Att de utbildningar som tillhandahålls kommunens personal, nyanlända, ensamkommande och andra elever i skola med flera med fördel kan genomföras i samarbete med det ideella föreningslivet och intresseorganisationer.

7 Fortsatt läsning och inspiration

8 UNG018 En kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga i Uppsala

9

10 <https://www.tris.se/publikationer/lista/ung018>

Länsstyrelsens utredning om Uppsala socialtjänsts arbete med hedersrelaterat våld och förtryck.

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.44f26481161466409d3821e/1526068083323/2017-08%20Socialtjänstens%20arbete%20med%20%20hedersrelaterat%20våld%20och%20förtryck%20-%20Kunskap%20och%20handlingsberedskap%20inom%20socialtjänsten%20i%20Uppsala%20kommun.pdf>

Länsstyrelsen Östergötland har haft uppdrag från regeringen att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck sedan år 2005 och har mycket matnyttig information på sin websida.

<https://www.lansstyrelsen.se/ostergotland/tjanster/publikationer/vald-i-hederns-namn.html>

<http://www.hedersfortryck.se>

Bedömning av risk för patriarkalt våld med hedern som motiv (PATRIARK) P. R. Kropp, H. Belfrage & S. D. Hart

<http://kunskapsbanken.nck.uu.se/nckkb/nck/publik/fil/visa/367/Patriark%205.pdf>

